

רשומות

הצעות חוק

28 בינואר 1985

1715

7 ביטב התשמ"ה

עמך

118

חוקייסוד: משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה-1985.

118

חוק הנוקשים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3), התשמ"ה-1985.

חוק יסוד: משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה—1985

1. לגבי הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1985 לא תחול הסיפה של סעיף 3 (ב) (1) לחוק יסוד: משק המדינה, המתחילה במלים "אך לא יאוחר".
2. תחילתו של חוק זה ביום ח' בשבט התשמ"ה (30 בינואר 1985).

דברי הסבר

סעיף 3 (ב) (1) לחוק יסוד: משק המדינה אומר: "הממשלה תניח על שולחן הכנסת את הצעת חוק התקציב במועד שקבעה הכנסת או ועדה מועדלתה שהכנסת הסכימה לכך, אך לא יאוחר מששים ימים לפני תחילת שנת הכספים".

נוכח ההתפתחות הכלכלית של הזמן האחרון לא ניתן היה להכין את הצעת התקציב המפורט ולהניחו על שולחן הכנסת במועד שנקבע בחוק ילפיכך מתבקשת הוראת שעה המאפשרת הנחת התקציב על שולחן הכנסת לשנת 1985 במועד מאוחר יותר.

1 ס"ח התשל"ח, עמ' 206; התשס"ב, עמ' 17; התשס"ג, עמ' 58.

חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3), התשמ"ה—1985

1. אחרי סעיף 7א לחוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב—1952, יבוא:
- 7ב. הפטור מאחריות בנוזקים החל על המדינה לפי סעיפים 5 עד 7 יחול גם על מי שבגללו היתה המדינה נוראת באחריות בנוזקים אילולא הסעיפים האמורים; אין בסעיף זה כדי לפגוע בזכותה של המדינה לשיפוי ממני שהיה חייב בו אילולא סעיף זה.

דברי הסבר

סעיפים 5 עד 7 לחוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב—1952, קובעים לאמור:

פעולה מלחמתית

5. אין המדינה אחראית בנוזקים על מעשה שנעשה על ידי פעולה מלחמתית של צבא הגנה לישראל.

הכלה שנגרמה בשירות צבאי

6. (א) אין המדינה אחראית בנוזקים על הכלה שנחבל אדם ועל מחלה או החמרת מחלה שנגרמו לו בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי.

(ב) "שירות צבאי", בסעיף זה, פירושו כבחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התש"ט—1949.

מות שנגרם בשירות צבאי

7. (א) אין המדינה אחראית בנוזקים על מותו של אדם שנבא כתוצאה מחבלה שנחבל או מחלה או מהחמרת מחלה שנגרמו לו בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי.

(ב) "שירות צבאי", בסעיף זה, פירושו כבחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התש"ט—1949.

1 ס"ח התשי"ב, עמ' 339; התשס"ג, עמ' 27; התשל"ב, עמ' 134.

2. בחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, במקום סעיף 22 יבוא:

22. (א) דין המדינה לענין אחריות לפי חוק זה ולפי פקודת הביטוח כדין כל בעל רכב.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), יהול חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952, בשינויים המחוייבים, על אחריות לפי חוק זה ולפי פקודת הביטוח.

3. חוק זה יהול אף לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני תחילתו, ואולם אין בו כדי לפגוע בתביעה שהוגשה לבית משפט לפני יום ו' בשבט התשמ"ה (28 בינואר 1985).

דברי הסבר

סעיף 2 סעיף 22 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן - חוק הפי"צויים) אומר כי "דין המדינה כדין כל בעל רכב, אולם סעיפים 5 עד 8 לחוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952, יהולו גם על אחריות זו". חוק הפיצויים החמיר עם חיילי-נהג. עד להקמת חוק הפיצויים היתה האחריות לתאונות דרכים ככה כאשר התאונה נגרמה ברשלנות. כאשר החיילי-נהג ספגע בחייל אחר שנסע ברכבו היה רשע, היה הוא איראי לנזק והיה צפוי לעמוד לבדו כנתבע במשפט הנוזקי. על פי חוק הפיצויים האחריות היא מוחלטת ומלאה, וחייל הנהג ברכב צבאי ונהיה מעורר התאונה גם שלא באשמתו - חייב לפצות על פי חוק הפיצויים את החיילים שנסעו ברכבו ונפגעו בתאונה.

בסעיף 1 לעיל מוצע לתקן את חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשמ"ב-1952, ולהסוות, לענין פטור מאחריות, את מעמדו של חייל או כלוח אחר מטעם המדינה למעמדה של המדינה. מן הדין איפוא שאותו דין יהול גם לענין חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים.

סעיף 3 עד למתן פסק הדין המוזכר לעיל היתה מקובלת הדעה כי חסינות המדינה לפי סעיפים 5 עד 7 לחוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952, חלה גם על שלוחיה של המדינה - חיילים כאזרחים - הגורמים נזק לחייל; דעה זו משתקפת בפסק הדין של המיעוט. לפיכך כוצע להחיל את הוראות החוק המוצע אף לגבי מעשים שנעשו לפני תחילתו, ואולם לא ייגרע דבר מזכותו של תובע שהגיש תביעה לפני 28 בינואר 1985, הוא יום פרסומה של הצעת חוק זו.

כדי להבהיר את המצב המשפטי הקיים, שאינו מנוח את הדעת.

הצעה זו באה להשיג את המטרות הבאות:

(א) לפטור חייל או שלוח אחר של המדינה מאחריות בנוזקים, במקביל לפטור שבחוק הקיים שניתן למדינה, המצב המשפטי שנתהווה לאור פסק הדין האמור הינו בלתי נסבל, משום שהוא חושף את החייל או האזרח הפועל מטעם המדינה לתביעה בשל מעשה שעשו בשביל המדינה ובתוקף הפקידם, בעוד המדינה, כאמור, הופטרה מאחריות לנזק שבאותו מעשה.

(ב) כתוצאה מפסק הדין האמור ניתן לתבוע חייל בטענה שהתרשל במהלך פעולה מבצעית של צה"ל ובכך נגרם נזק לאחר. נראה שיש למנוע שבמשפט אזרחי יועלו שאלות בנושאים שהם בגדר המומחיות הצבאית והסטנדרטים הצבאיים הקשורים לפעילות הצבאית המובהקת, שמקום בירורן ההולם הוא במערכת הצבאית.

(ג) כתוצאה מפסק הדין האמור בוטלה למעשה החסינות שהוענקה למדינה בתביעות של נכי צה"ל או בני משפחה של חייל שנספה, שכן עת מוגשת תביעה נגד החייל המזיק או אורת בשירות המדינה שפגע בחייל, רואה עצמה המדינה חייבת מבחינה מוסרית לתת לו את ההגנה המשפטית ולשאת בדמי הנזק. החוק המוצע בא לקיים את החסינות גם מבחינה מעשית. תיותר לחייל הגיווק או לבני משפחתו הזכות לתבוע מן המדינה תגמולים על פי חוקי התגמולים והשיקום.

למדינה תהא שמורה הזכות לתבוע שיפוי במקום שהיא זכאית לו.

2 ס"ח התשל"ה, עמ' 234; התשל"ה, עמ' 49; החשים, עמ' 69 ועמ' 188; התשמ"ג, עמ' 42.

